Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kahdeksas jaosto)

8 päivänä toukokuuta 2025 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Kulutusluottosopimukset – Direktiivi 93/13/ETY – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – 3 artiklan 1 kohta – Ennenaikaista erääntymistä koskeva sopimusehto – Tuomioistuinvalvonta – Kansallista säännöstöä ennenaikaista erääntymistä koskevasta sopimusehdosta ei ole – Kohtuuttomuuden arviointiperusteet

Yhdistetyissä asioissa C-6/24 ja C-231/24,

joissa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvista ennakkoratkaisupyynnöistä, jotka Juzgado de Primera Instancia nº 8 de A Coruña (A Coruñan alioikeus nro 8, Espanja) on esittänyt 19.12.2023 ja 26.2.2024 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 4.1.2024 ja 26.3.2024, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

Abanca Corporación Bancaria SA

vastaan

WE (C-6/24) ja

VX (C-231/24),

UNIONIN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja S. Rodin (esittelevä tuomari) sekä tuomarit N. Piçarra ja N. Fenger,

julkisasiamies: D. Spielmann,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Abanca Corporación Bancaria SA, edustajinaan M. Á. Cepero Aránguez, J. M. Martínez Gimeno ja C. Vendrell Cervantes, abogados,

– Espanjan hallitus, asiamiehenään P. Pérez Zapico,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

– Euroopan komissio, asiamiehinään I. Galindo Martín ja P. Kienapfel,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY (EYVL 1993, L 95, s. 29) 3 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan tulkintaa.

2 Nämä pyynnöt on esitetty asioissa, joissa asianosaisina ovat asiassa C-6/24 Espanjan oikeuden mukaan perustettu pankki Abanca Corporación Bancaria SA ja kuluttaja WE ja asiassa C-231/24 Abanca Corporación Bancaria SA ja kuluttaja VX ja jotka koskevat kyseisten asianosaisten välillä tehtyihin henkilökohtaisiin lainasopimuksiin sisältyvän ennenaikaista erääntymistä koskevan sopimusehdon väitettyä kohtuuttomuutta.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

3 Direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se hyvän tavan vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille.”

4 Direktiivin 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen, sanotun kuitenkaan rajoittamatta 7 artiklan soveltamista.

2. Sopimusehtojen kohtuuttoman luonteen arviointi ei saa koskea sopimuksen pääkohteen määrittelyä eikä hinnan tai korvauksen asianmukaisuutta suhteessa vastineena toimitettaviin palveluihin tai tavaroihin, jos nämä ehdot on laadittu selkeästi ja ymmärrettävästi.”

5 Direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

Espanjan oikeus

6 Siviiliprosessista 7.1.2000 annetun lain 1/2000 (Ley 1/2000 de Enjuiciamiento Civil; BOE nro 7, 8.1.2000, s. 575), sellaisena kuin se on muutettuna lain 1/2000 muuttamisesta 5.10.2015 annetulla lailla 42/2015 (Ley 42/2015 de reforma de la Ley 1/2000; BOE nro 239, 6.10.2015), 693 §:n 2 momentissa, joka koskee erissä lyhennettävien velkojen ennenaikaista erääntymistä, säädetään seuraavaa:

”Pääomasta ja koroista maksettava kokonaismäärä voidaan vaatia velan perustamisasiakirjassa sovittujen ja asianomaiseen rekisteriin merkittyjen ehtojen mukaisesti. Kun on kyse luonnollisen henkilön tekemästä laina- tai luottosopimuksesta, jonka vakuutena on asuntoon kohdistuva kiinnitys tai jonka tarkoituksena on kiinteän asunto-omaisuuden hankkiminen, sovelletaan kiinteistöluottoa koskevista sopimuksista annetun lain 5/2019 24 §:n säännöksiä ja tapauksen mukaan kiinnityksistä annetun lain 129 bis §:ää.”

7 Kiinteistöluottoa koskevista sopimuksista 15.3.2019 annetun lain 5/2019 (Ley 5/2019 reguladora de los contratos de crédito inmobiliario; BOE nro 65, 16.3.2019) 24 §:n sanamuoto on seuraava:

”1. Lainasopimuksissa, joissa lainanottaja, takaaja tai vakuuden antaja on luonnollinen henkilö ja joiden vakuutena on kiinteää asunto-omaisuutta koskeva kiinnitys tai jokin muu reaalivakuus tai jotka on tarkoitettu maa-alueiden tai rakennettujen tai rakennettavien asuinkäyttöön tarkoitettujen kiinteistöjen omistusoikeuden hankkimiseen tai säilyttämiseen, lainanottaja menettää oikeuden eräsuoritukseen ja sopimus erääntyy ennenaikaisesti, jos seuraavat vaatimukset täyttyvät samanaikaisesti:

a) Lainanottaja ei ole määräaikana maksanut pääoman osaa tai korkoja.

b) Erääntyneiden ja maksamattomien kuukausierien määrä on vähintään:
   i. Kolme prosenttia myönnetyn pääoman määrästä, jos maksuviivästys tapahtuu lainakauden ensimmäisen puoliskon aikana. Tämän vaatimuksen katsotaan täyttyneen, kun erääntyneet ja maksamattomat kuukausierät muodostavat maksulaiminlyönnin, joka vastaa kahtatoista kuukausierää tai sellaista lukumäärää maksueriä, joka vastaa velallisen maksuvelvoitteen laiminlyöntiä vähintään kahdentoista kuukauden ajanjaksolta.
   ii. Seitsemän prosenttia myönnetyn pääoman määrästä, jos maksuviivästys tapahtuu lainakauden jälkimmäisen puoliskon aikana. Tämän vaatimuksen katsotaan täyttyneen, kun erääntyneet ja maksamattomat kuukausierät muodostavat maksulaiminlyönnin, joka vastaa viittätoista kuukausierää tai sellaista lukumäärää maksueriä, joka vastaa velallisen maksuvelvoitteen laiminlyöntiä vähintään viidentoista kuukauden ajanjaksolta.

c) Lainanantaja on lähettänyt lainanottajalle maksukehotuksen, jossa lainanottajalle annetaan vähintään kuukausi aikaa noudattaa kehotusta ja jossa lainanottajaa varoitetaan siitä, että jollei maksua suoriteta, lainanantaja vaatii lainasumman takaisinmaksua kokonaisuudessaan.

2. Tämän pykälän säännöksistä ei voida poiketa niiden kanssa ristiriidassa olevalla sopimuksella.”

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

8 WE teki 5.7.2022 Abanca Corporación Bancarian kanssa sopimuksen 10 600 euron suuruisesta henkilökohtaisesta lainasta, joka oli maksettava takaisin viiden vuoden kuluessa, ja VX teki 15.9.2022 kyseisen pankin kanssa sopimuksen 6 000 euron suuruisesta henkilökohtaisesta lainasta, joka oli maksettava takaisin kahdeksan vuoden kuluessa.

9 Kyseisten lainasopimusten yleisiin sopimusehtoihin kuuluvan sopimusehdon nro 13 (jäljempänä riidanalainen sopimusehto) mukaan pankki voi maksulaiminlyöntitilanteessa eräännyttää lainasopimuksen ennenaikaisesti, jolloin maksettavia rahamääriä voidaan vaatia välittömästi.

10 Riidanalaisessa sopimusehdossa todetaan, että maksulaiminlyönti edellyttää kolmen edellytyksen täyttymistä samanaikaisesti. Ensimmäinen edellytys on se, että lainanottaja on velvollinen maksamaan osan lainapääomasta tai koroista. Toinen edellytys on se, että erääntyneiden maksamattomien kuukausierien määrä on vähintään kolme prosenttia myönnetystä lainapääomasta, jos maksuviivästys on tapahtunut laina-ajan ensimmäisellä puoliskolla, ja vähintään seitsemän prosenttia myönnetystä lainapääomasta, jos maksuviivästys on tapahtunut laina-ajan jälkimmäisellä puoliskolla. Kolmas edellytys on se, että pankin on lähetettävä lainanottajalle maksukehotus, jossa kehotetaan maksamaan maksettavat rahamäärät kuukauden kuluessa.

11 Eräännytettyään lainasopimuksen ennenaikaisesti riidanalaisen sopimusehdon nojalla Abanca Corporación Bancaria esitti kaksi maksamismääräystä koskevaa hakemusta WE:tä ja VX:ää vastaan Juzgado de Primera Instancia nº 8 de A Coruñassa (A Coruñan alioikeus nro 8, Espanja), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin.

12 Kyseinen tuomioistuin on epävarma siitä, onko riidanalainen sopimusehto 14.3.2013 annetun tuomion Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164, 73 kohta) ja 26.1.2017 annetun tuomion Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60, 66 ja 67 kohta) valossa sopusoinnussa direktiivin 93/13 kanssa; unionin tuomioistuin katsoi kyseisissä tuomioissa, että yksi niistä seikoista, jotka voidaan ottaa huomioon tällaisen sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioitaessa, on sellaisten kansallisessa säännöstössä säädettyjen keinojen olemassaolo, joiden avulla kuluttaja voi estää lainan ennenaikaisen erääntymisen tai välttää tällaisen erääntymisen vaikutukset, mikä ei ole mahdollista pääasioissa kyseessä olevan kaltaisia henkilökohtaisia lainasopimuksia koskevan Espanjan oikeuden mukaan. Mainitun tuomioistuimen mukaan kyseisiin lainasopimuksiin sisältyvässä riidanalaisessa sopimusehdossa annetaan kuitenkin lainanottajalle tällainen mahdollisuus samalla tavoin kuin kiinnelainasopimuksiin sovellettavassa kansallisessa säännöstössä säädetään. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii lisäksi, onko kyseisessä sopimusehdossa vahvistetun kaltainen kuukauden määräaika lainan velkasaldon maksamiseen riittävä sen mahdollistamiseksi, että kuluttaja voi tosiasiallisesti estää lainan ennenaikaisen erääntymisen tai välttää tällaisen erääntymisen vaikutukset.

13 Tässä tilanteessa Juzgado de Primera Instancia nº 8 de A Coruña päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Onko ennenaikaista erääntymistä koskeva ehto, jossa määrätään mahdollisuudesta estää tai välttää ennenaikainen erääntyminen tietyn määräajan kuluessa,
[direktiivin 93/13] 3 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan mukainen vai onko tästä mahdollisuudesta säädettävä erityisillä kansallisilla säännöksillä?

2) Jos edelliseen kysymykseen vastataan myöntävästi, mikä määräaika on kohtuullinen?”

14 Unionin tuomioistuimen presidentin 26.4.2024 antamalla määräyksellä asiat C-6/24 ja C-231/24 yhdistettiin kirjallista ja suullista käsittelyä sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

15 Aluksi on syytä muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja unionin tuomioistuimen välille SEUT 267 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä unionin tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan asian. Unionin tuomioistuimen on tätä silmällä pitäen tarvittaessa muotoiltava sille esitetyt kysymykset uudelleen (tuomio 7.11.2024, ERB New Europe Funding II, C-178/23, EU:C:2024:943, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

16 Tältä osin on täsmennettävä, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on tutkinut viran puolesta pääasioissa kyseessä olevien menettelyjen yhteydessä sellaisen riidanalaisen sopimusehdon mahdollista kohtuuttomuutta, jonka soveltamiseen siinä vireillä olevat maksamismääräystä koskevat hakemukset perustuvat. Kyseinen tuomioistuin ei pohdi sitä, onko olemassa tuomioistuimessa käytettäviä keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi direktiivin 93/13 7 artiklassa tarkoitetulla tavalla, vaan sitä, onko kyseisiä sopimusehtoja pidettävä direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla kohtuuttomina.

17 Jotta ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle voidaan antaa hyödyllinen vastaus, on katsottava, että kyseinen tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että arvioitaessa henkilökohtaiseen lainasopimukseen sisältyvän ennenaikaista erääntymistä koskevan sopimusehdon mahdollista kohtuuttomuutta huomioon voidaan ottaa se, että kyseisessä sopimusehdossa annetaan kuluttajalle mahdollisuus estää lainan ennenaikainen erääntyminen tai välttää tällaisen erääntymisen vaikutukset, vai onko tällaisesta mahdollisuudesta säädettävä nimenomaisesti henkilökohtaisia lainasopimuksia koskevassa kansallisessa oikeussäännössä.

18 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on palautettava mieleen, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan direktiivillä 93/13 toteutettu suojajärjestelmä perustuu ajatukseen siitä, että kuluttaja on elinkeinonharjoittajaan nähden heikompi osapuoli sekä neuvotteluaseman että tietojen puolesta (tuomio 18.1.2024, Getin Noble Bank ym. (Sopimusehtojen kohtuuttomuuden tutkiminen viran puolesta), C-531/22, EU:C:2024:58, 63 kohta).

19 Kyseisen direktiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusehtoa, josta ei ole erikseen neuvoteltu, pidetään kohtuuttomana, jos se lojaliteettiperiaatteen vastaisesti aiheuttaa kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon osapuolten sopimuksesta johtuvien oikeuksien ja velvollisuuksien välille, kun taas mainitun direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaan tällainen kohtuuton ehto ei sido kuluttajaa.

20 Tässä yhteydessä ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 38 artiklassa vahvistetun kuluttajansuojan korkean tason varmistamiseksi kansallisella tuomioistuimella on velvollisuus tutkia jopa viran puolesta direktiivin 93/13 soveltamisalaan kuuluvan sopimusehdon kohtuuttomuus ja näin korjata sitä epätasapainoa, joka vallitsee kuluttajan ja elinkeinonharjoittajan välillä, jos tuomioistuimella on käytössään tämän tutkinnan edellyttämät oikeudelliset seikat ja tosiseikat. Tältä osin on niin, että direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa ja 4 artiklan 1 kohdassa määritellään kokonaisuutena katsottuna ne yleiset perusteet, joiden nojalla kansallinen tuomioistuin voi arvioida kyseisen direktiivin säännösten soveltamisalaan kuuluvien sopimusehtojen kohtuuttomuutta (ks. vastaavasti tuomio 9.11.2023, Všeobecná úverová banka, C-598/21, EU:C:2023:845, 74 ja 75 kohta).

21 Direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa, jossa viitataan lojaliteettiperiaatteen ja sopimuksesta johtuvien osapuolten oikeuksien ja velvollisuuksien kuluttajalle vahingollisen ”huomattavan epätasapainon” käsitteisiin, määritellään vain abstraktilla tavalla ne seikat, jotka tekevät sellaisesta sopimusehdosta kohtuuttoman, josta ei ole erikseen neuvoteltu (tuomio 9.11.2023, Všeobecná úverová banka, C-598/21, EU:C:2023:845, 76 kohta).

22 Sen arvioimiseksi, missä olosuhteissa huomattava epätasapaino aiheutuu lojaliteettiperiaatteen vastaisesti, kansallisen tuomioistuimen on direktiivin 93/13 johdanto-osan 16. perustelukappale huomioon ottaen tutkittava, voisiko kuluttajaa lojaalisti ja kohtuullisesti kohteleva elinkeinonharjoittaja perustellusti odottaa, että kuluttaja olisi yksilöllisissä sopimusneuvotteluissa hyväksynyt tällaisen ehdon (tuomio 9.11.2023, Všeobecná úverová banka, C-598/21, EU:C:2023:845, 78 kohta).

23 Lisäksi mainitun direktiivin 4 artiklan 1 kohdan mukaan sopimusehdon kohtuuttomuutta arvioidaan ottaen huomioon sopimuksen kohteena olevien tavaroiden ja palvelujen luonne ja viitaten sopimuksentekohetkellä kaikkiin sopimuksen tekoon liittyviin olosuhteisiin sekä kaikkiin muihin sopimuksen ehtoihin tai toiseen sopimukseen, josta se on riippuvainen (tuomio 9.11.2023, Všeobecná úverová banka, C-598/21, EU:C:2023:845, 79 kohta).

24 Unionin tuomioistuin totesi 26.1.2017 antamansa tuomion Banco Primus (C-421/14, EU:C:2017:60), joka ei koskenut henkilökohtaista lainasopimusta vaan pitkäaikaista kiinnelainasopimusta, 66 kohdassa lähinnä, että määrittääkseen, aiheuttaako sopimusehto kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla, kansallisen tuomioistuimen on tutkittava muun muassa, riippuuko elinkeinonharjoittajan mahdollisuus määrätä koko laina erääntymään siitä, että kuluttaja laiminlyö velvoitteen, joka on kyseisessä sopimussuhteessa olennainen, onko kyseisestä mahdollisuudesta määrätty sellaisia tilanteita varten, joissa laiminlyönti on riittävän vakava lainasopimuksen kestoon ja lainan määrään nähden, onko tällainen mahdollisuus poikkeus yleisesti sovellettavista oikeussäännöistä, joita alalla sovelletaan erityisten sopimusmääräysten puuttuessa, ja säädetäänkö kansallisessa oikeudessa riittävistä ja tehokkaista keinoista, joiden avulla kuluttaja, johon tällaista ehtoa sovelletaan, voi välttää lainan irtisanomisen vaikutukset.

25 Unionin tuomioistuin täsmensi lisäksi 8.12.2022 antamansa tuomion Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest (C-600/21, EU:C:2022:970) 35 kohdassa, että kyseiset arviointiperusteet eivät ole kumulatiivisia eivätkä vaihtoehtoisia, vaan ne on ymmärrettävä osana kaikkia asianomaisen sopimuksen tekoon liittyviä olosuhteita, joita kansallisen tuomioistuimen on tutkittava arvioidakseen direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua sopimusehdon kohtuuttomuutta.

26 Nyt käsiteltävissä asioissa on niin, että – kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin huomauttaa – Espanjan säännöstössä ei säännellä ennenaikaista erääntymistä koskevia sopimusehtoja henkilökohtaisten lainasopimusten – toisin kuin kiinnelainasopimusten – osalta. Pääasioissa kyseessä oleviin lainasopimuksiin sisältyvässä riidanalaisessa sopimusehdossa määrätään kuitenkin kuluttajan käytettävissä olevasta keinosta estää lainan ennenaikainen erääntyminen tai välttää tällaisen erääntymisen vaikutukset maksamalla lainan erääntyneet määrät kuukauden kuluessa pankin tiedoksi antamasta maksukehotuksesta samalla tavoin kuin kiinnelainasopimuksiin sovellettavassa Espanjan säännöstössä säädetään.

27 Tämän tuomion 24 ja 25 kohdassa mainitun oikeuskäytännön mukaan kansallisen tuomioistuimen on eri arviointiperusteiden – joista eräs on sellaisten riittävien ja tehokkaiden keinojen olemassaolo, joiden avulla kuluttaja voi estää ennenaikaista erääntymistä koskevan sopimusehdon soveltamisen tai välttää tällaisen ehdon soveltamisen vaikutukset – valossa määritettävä, aiheuttaako mainittu sopimusehto kuluttajan vahingoksi huomattavan epätasapainon direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla. Se, että keinoista, joilla tällainen lopputulos voidaan saavuttaa, määrätään itse ennenaikaista erääntymistä koskevassa sopimusehdossa eikä pääasioissa kyseessä olevia sopimuksia nimenomaisesti koskevassa kansallisessa oikeussäännössä, on kuitenkin merkityksetöntä, eikä tällainen seikka ole missään tapauksessa omiaan tekemään kyseisestä sopimusehdosta kohtuutonta direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohdassa tarkoitetulla tavalla.

28 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että arvioitaessa henkilökohtaiseen lainasopimukseen sisältyvän ennenaikaista erääntymistä koskevan sopimusehdon mahdollista kohtuuttomuutta huomioon voidaan ottaa se, että kyseisessä sopimusehdossa annetaan kuluttajalle mahdollisuus estää lainan ennenaikainen erääntyminen tai välttää tällaisen erääntymisen vaikutukset, eikä tällaisesta mahdollisuudesta ole säädettävä nimenomaisesti henkilökohtaisia lainasopimuksia koskevassa kansallisessa oikeussäännössä.

Toinen kysymys

29 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään pääasiallisesti, onko direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että kuluttajalle tarjottu sopimukseen perustuva mahdollisuus maksaa takaisin lainan erääntyneet määrät kuukauden kuluessa pankin lähettämästä maksukehotuksesta on riittävä ja tehokas keino, jonka avulla kyseinen kuluttaja voi estää henkilökohtaisen lainasopimuksen ennenaikaista erääntymistä koskevan sopimusehdon soveltamisen tai välttää tällaisen ehdon soveltamisen vaikutukset.

30 Tältä osin on huomattava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan unionin tuomioistuimella on kyseisellä alalla toimivalta tulkita direktiivin 3 artiklan 1 kohdan ja sen liitteen mukaista kohtuuttoman ehdon käsitettä ja niitä perusteita, joita kansallinen tuomioistuin voi tai joita sen täytyy soveltaa, kun se arvioi sopimusehtoa mainitun direktiivin säännöksiin nähden, ja kansallisen tuomioistuimen on kyseisten perusteiden avulla lausuttava tietyn sopimusehdon konkreettisesta luokittelusta esillä olevan asian olosuhteet huomioon ottaen (tuomio 8.12.2022, Caisse régionale de Crédit mutuel de Loire-Atlantique et du Centre Ouest, C-600/21, EU:C:2022:970, 38 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

31 Riidanalaisesta sopimusehdosta, joka koskee henkilökohtaisen lainasopimuksen ennenaikaista erääntymistä maksulaiminlyöntitilanteessa, on todettava, että kansallisen tuomioistuimen tehtävänä on tutkia muun muassa, riippuuko elinkeinonharjoittajan mahdollisuus määrätä koko

laina erääntymään siitä, että kuluttaja laiminlyö velvoitteen, joka on kyseisessä sopimussuhteessa olennainen, onko kyseisestä mahdollisuudesta määrätty sellaisia tilanteita varten, joissa laiminlyönti on riittävän vakava lainasopimuksen kestoon ja lainan määrään nähden, onko tällainen mahdollisuus poikkeus alalla yleisesti sovellettavista oikeussäännöistä ja säädetäänkö kansallisessa oikeudessa tai määrätäänkö sopimusehdossa riittävistä ja tehokkaista keinoista, joiden avulla kuluttaja voi estää ennenaikaista erääntymistä koskevan sopimusehdon soveltamisen tai välttää tällaisen ehdon soveltamisen vaikutukset (ks. vastaavasti tuomio 26.1.2017, Banco Primus, C-421/14, EU:C:2017:60, 66 kohta).

32 Unionin tuomioistuin totesi vanhentumisajoista 25.1.2024 antamansa tuomion Caixabank (Kiinnelainakulujen takaisinmaksua koskeva vanhentumisaika) (C-810/21–C-813/21, EU:C:2024:81) 47 ja 48 kohdassa lähinnä, että jotta vanhentumisaikaa voitaisiin pitää tehokkuusperiaatteen mukaisena, yhtäältä kyseisen vanhentumisajan on oltava käytännössä riittävä, jotta kuluttaja ehtii tehokkaasti valmistella ja käyttää oikeussuojakeinoa vedotakseen hänellä direktiivin 93/13 nojalla oleviin oikeuksiin, ja toisaalta kuluttajalla on oltava mahdollisuus saada tieto oikeuksistaan ennen kuin tällainen määräaika alkaa kulua tai päättyy.

33 Nyt käsiteltävissä asioissa ennakkoratkaisupyynnöistä ilmenee, että kyseessä olevien kuluttajien velvoitteen – eli lainan kuukausierien takaisinmaksun – laiminlyönti on kyseisessä sopimussuhteessa olennainen ja riittävän vakava lainasopimuksen kestoon ja lainan määrään nähden. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät kysymykset rajoittuvat sen arviointiin, onko kyseisille kuluttajille asetettu kuukauden määräaika riittävä ja tehokas lainaan perustuvien määrien välitöntä erääntymistä koskevan sopimusehdon soveltamisen estämiseksi tai tällaisen ehdon soveltamisen vaikutusten välttämiseksi.

34 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan kyseinen sopimusehto vastaa kansallisen oikeuden säännöstä, jota sovelletaan lainasopimuksiin, joiden vakuutena on kiinnitys kiinteään asunto-omaisuuteen tai joiden tarkoituksena on tällaisen omaisuuden hankkiminen. Mainitulla sopimusehdolla pyritään siten asettamaan tasapainoon tämäntyyppisten sopimusten osapuolten kaikki oikeudet ja velvollisuudet. Kyseisessä säännöksessä eli lain 5/2019 24 §:n 1 momentissa säädetään, että ennenaikainen erääntyminen tulee kyseeseen ainoastaan, jos lainanantaja on antanut lainanottajalle vähintään kuukauden aikaa todetun maksulaiminlyönnin korjaamiseksi.

35 Sen arvioimiseksi, onko kuluttajalle tarjottu keino estää lainan ennenaikainen erääntyminen tai välttää tällaisen erääntymisen vaikutukset riittävä ja tehokas, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin voi siten ottaa tehokkaasti huomioon kokonaisarvioinnissaan, joka koskee sen huomattavan epätasapainon olemassaoloa kuluttajan vahingoksi, jonka ennenaikaista erääntymistä koskeva sopimusehto voi aiheuttaa, muun muassa sen seikan, että määräaika laiminlyönnin korjaamiseen riittää käytännössä siihen, että kuluttaja voi toteuttaa vaaditun maksusuorituksen. Tältä osin se, että kansalliseen säännöstöön sisältyy säännöksiä, joissa säädetään vastaavien sopimussuhteiden osalta tällaisesta määräajasta lainanottajan hyväksi, on erityisen merkityksellistä.

36 Edellä esitettyjen seikkojen perusteella on mahdollista, että kansallinen tuomioistuin saattaisi päätyä katsomaan, että kuluttajalle ennenaikaista erääntymistä koskevassa sopimusehdossa asetettu kuukauden määräaika, joka alkaa kulua lainanantajan maksukehotuksesta, maksaa lainan velkasaldo on riittävä ja tehokas keino, jonka avulla kuluttaja voi estää kyseisen sopimusehdon soveltamisen tai välttää tällaisen soveltamisen vaikutukset.

37 Toiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että arvioitaessa lainasopimukseen sisältyvän ennenaikaista erääntymistä koskevan sopimusehdon mahdollista kohtuuttomuutta kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava niiden keinojen riittävyys ja tehokkuus, joiden avulla kuluttaja voi estää lainan ennenaikaisen erääntymisen tai välttää tällaisen erääntymisen vaikutukset, ottamalla huomioon muun muassa sen määräajan riittävyys käytännössä, joka kuluttajalle annetaan vaadittujen lainan erääntyneiden määrien maksamiseen. Tältä osin se, että kansalliseen säännöstöön sisältyy säännöksiä, joissa säädetään vastaavien sopimussuhteiden osalta tällaisesta määräajasta lainanottajan hyväksi, on erityisen merkityksellinen seikka.

Oikeudenkäyntikulut

38 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (kahdeksas jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

1) Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 3 artiklan 1 kohtaa

on tulkittava siten, että

arvioitaessa henkilökohtaiseen lainasopimukseen sisältyvän ennenaikaista erääntymistä koskevan sopimusehdon mahdollista kohtuuttomuutta huomioon voidaan ottaa se, että kyseisessä sopimusehdossa annetaan kuluttajalle mahdollisuus estää lainan ennenaikainen erääntyminen tai välttää tällaisen erääntymisen vaikutukset, eikä tällaisesta mahdollisuudesta ole säädettävä nimenomaisesti henkilökohtaisia lainasopimuksia koskevassa kansallisessa oikeussäännössä.

2) Direktiivin 93/13 3 artiklan 1 kohtaa

on tulkittava siten, että

arvioitaessa lainasopimukseen sisältyvän ennenaikaista erääntymistä koskevan sopimusehdon mahdollista kohtuuttomuutta kansallisen tuomioistuimen on tarkistettava niiden keinojen riittävyys ja tehokkuus, joiden avulla kuluttaja voi estää lainan ennenaikaisen erääntymisen tai välttää tällaisen erääntymisen vaikutukset, ottamalla huomioon muun muassa sen määräajan riittävyys käytännössä, joka kuluttajalle annetaan vaadittujen lainan erääntyneiden määrien maksamiseen. Tältä osin se, että kansalliseen säännöstöön sisältyy säännöksiä, joissa säädetään vastaavien sopimussuhteiden osalta tällaisesta määräajasta lainanottajan hyväksi, on erityisen merkityksellinen seikka.

Allekirjoitukset